

MIDDELEEUWEN

UITRUSTINGEN WAPENS PANTSERS

UITRUSTINGEN

Ridder: Een ridder was zelf verantwoordelijk voor zijn uitrusting. Het was dus niet gebruikelijk, zoals tegenwoordig, dat de krijgsmacht hem voorzag van wapens en bescherming. De uitrusting van een ridder kon een fortuin waard zijn, vandaar dat tijdens toernooien en oorlog het gebruikelijk was de uitrusting van gevangengenomen tegenstanders te stelen. Het werd gezien als de eerlijk verkregen buit van de overwinnaar.

De uitrusting van een ridder bestond uit een minimum van een oorlogspaard, zwaard, schild en lans. Daarnaast droeg een ridder beschermende kleding zoals een maliënkolder, helm en beschermende stukken hard leer over de armen en benen. Een plaatharnas kwam pas in de Late Middeleeuwen, en een volledig harnas uit staalplaat begon pas in de 15e eeuw algemeen gebruikt te worden, maar tegen die tijd was het militaire belang van de ridders al op zijn retour.

Infanterist: Het voetvolk en de steunpilaar van elk leger. In de late middeleeuwen vaak uitgerust met een zwaard of piek en een schild. In het begin van de middeleeuwen slechts uitgerust met een zeis of knuppel. Het latere harnas was een plaatharnas, het begon overigens met slechts enkele vodden.

Boogschutter: Vroeger hadden de meeste schutters niet meer dan een licht kleed en een helm of lichte muts als bescherming, anderen hadden maliënkolders of andere stukken meegenomen van het slagveld. Ze hadden ook onderarmbescherming, van hetzelfde type als nu ook nog gebruikt wordt.

Een schutter had natuurlijk een longbow, een paar pijlen en een paar extra pezen. Als de slag voorbij was, werden de pijlen opgezocht. Meestal had de schutter ook nog een klein wapen als een dolk bij zich. Ook zijn er veel afbeeldingen uit de (late) middeleeuwen van handboogschutters die een zwaard - of een goedkoper te produceren fautsoen of großes Messer - en beukelaar droegen. In de middeleeuwen was een kruisboog zeer gewild. Het duurde korter om iemand te laten oefenen met een kruisboog dan met een handboog. Het nadeel was het lang duren van het herladen van de kruisboog.

PANTSERS

Maliënkolder: De maliënkolder is een beschermend vest (kolder) dat door soldaten werd gedragen als pantser. Deze gevechtsskleding is ergens in het 1e millennium v. Chr. uitgevonden, maar waar en wanneer is niet bekend. Mogelijk werd de uitvinding onafhankelijk van elkaar gedaan in Europa en Oost-Azië. Het oudst gevonden voorbeeld komt uit een Keltisch vorstengraf uit de 4e eeuw v. Chr., en werd ontdekt bij Ciumești (Satu Mare) in Roemenië. De maliënkolder werd door de Romeinen overgenomen in hun wapenrusting.

De maliënkolder biedt weinig bescherming tegen slagwapens. Om toch de klappen enigszins op te vangen, droeg men in de strijd een dik vest (een wambuis) of doublet onder de maliënkolder.

Een maliënkolder bestaat uit maliën (metalen ringetjes), die in elkaar zijn gesmeed of geklonken. Afhankelijk van het patroon haken 4 tot 8 ringetjes in 1 ring. Door de losse opbouw is hij flexibel en luchtdoorlatend, terwijl hij door het materiaal tegelijk bescherming biedt tegen snijwonden veroorzaakt door zwaarden en messen en, in mindere mate, tegen pijlen. De kracht van steekwapens als lansen en speren wordt door het vest verkleind, zo lang de ringetjes niet openspringen.

De maliënkolder in de middeleeuwen was een kleed tot onder de knieën, met kap, en woog wel zo'n 25 à 30 kg. Als het moest worden opgeborgen hing men het op een houten T-balk. Een variant ervan was een hemd tot op de heupen, met korte mouwen, dat circa 15 kg woog, of een broek met voetstukken eraan.

Een andere variant van de kolder was de schobbejak, waarbij in plaats van ringetjes metalen plaatjes waren opgenaaid.

Een halsberg stamt uit de riddertijd, bezat een kap, en reikte tot de voeten.

Leren Harnas: Een harnas gemaakt van aan elkaar gevlochten of geklinkte lederen lapjes. Deze lapjes waren niet groter dan 10 centimeter. Soms ging het leder gepaard met plakken ijzer op verschillende plekken op het lichaam. Het lederen harnas werd veel gebruikt door vikingen.

Plakjesharnas: Een leren harnas maar dan i.p.v. leer, gebruikten ze kleine plakjes ijzer.

Plaatarnas: Een harnas gemaakt van vele verschillende platen ijzer die met leren riempjes of klinknagels aan elkaar werden gemaakt. Het woog ongeveer 25 kilo of meer.

- de helm
- het halsstuk
- het borstschild
- het schouderstuk
- de okselplaat
- het onderarmstuk
- de kaphandschoen
- de dijplaat
- de scheenplaat
- het sabaton
- het wapenrok
- de veters
- het maliënstuk

Schubbenharnas: Ook wel scale-armor genoemd. Het zijn kleine schubjes die d.m.v. maliën aan elkaar zijn gezet. Dit gebeurde in een 4 in 1 formatie. Deze schubben vingne de klappen op en stuurde het aankomend zwaard door de gebogen constructie naar beneden. Dit bestond echter al langer. In de romeinse tijd was het Lorica squamata al in gebruik.

WAPENS

Strijdbijl: Een strijdbijl is een bijl die ontworpen is voor gebruik als gevechtswapen, dit in tegenstelling tot de gebruiksbijl. De strijdbijl heeft een lager gewicht dan de gebruiksbijl. Ook het blad is verschillend van een gebruiksbijl, namelijk platter en gewoonlijk halvemaanvormig.

Een grote misvatting is dat (sommige) strijdbijlen een dubbele kling zouden hebben. Dat was niet het geval; een dubbele kling zou de bijl veel zwaarder (en dus moeilijker te hanteren) maken, terwijl het een krijger maar een heel klein voordeel zou opleveren. De enige dubbelbijlen die gebruikt werden waren ceremoniële voorwerpen, zoals de labrys in de Minoaanse cultuur op Kreta, of houthakkersbijlen. Bij de laatste soort had de dubbele kling het voordeel dat de bijl langer meeging: wanneer de snede aan één kant te veel afgestompt werd, ging men gewoon door met de andere kant. op die manier duurde het tweemaal zo lang voor de houthakker zijn werk moest staken om de bijl te laten slijpen. Viteraard duurde het slijpen ook tweemaal zo lang, maar de houthakker moest wel maar half zo vaak heen en weer naar de smid.

Als materiaal werd oorspronkelijk steen gebruikt, later brons en nog later smeedijzer, waarbij de snede gehard was door middel van koolstof.

Tussen 1100 en 1400 nam de populariteit van de strijdbijl af ten gunste van het zwaard. Naarmate echter de krijgers zich hier tegen konden beschermen met bepantsering en harnassen, werd de strijdbijl in vernieuwde vorm weer ingevoerd. Hierbij was een puntvormig uitsteeksel van belang, waarmee het metaal kon worden doorboord. Aldus ontstond de hellebaard. Een soortgelijke ontwikkeling maakte ook de strijdhamer door.

Door het steeds betere geschut dat in de late middeleeuwen werd ontwikkeld kwam de persoonlijke bepantsering en het gebruik van harnassen tot een einde. Ook de strijdbijl werd daarmee overbodig.

Later kregen de Noord-Amerikaanse indianen via de kolonisten de beschikking over bijlen, waaruit de tomahawk werd ontwikkeld, eveneens een strijdbijl.

Boog: In de vroege en late Middeleeuwen gebruikte men naast de boog ook de kruisboog. In het begin van de 14e eeuw werd in Wales de longbow uitgevonden, die een groter bereik had (tot 350 m) en waarmee men tot 12 pijlen per minuut kon afschieten, vijfmaal zoveel als met de kruisboog. Hoewel de kracht waarmee de pijl binnendrong op grote afstand kleiner was dan bij de kruisboog, kon het grote aantal afgevuurde pijlen de tegenstander wel afschrikken. Zo'n boog moest de hele tijd onderhouden worden met o.a. bijenwas.

Door het toepassen van de handboog hadden de Engelsen een groter overwicht op de Fransen in de slag bij Sluis (1340).

Soms, als men zich voorbereidde op een aanval op een kasteel, burcht of andere vestigingsplaats, werden speciale pijlen gemaakt met achter de pijlpunt een soort reservoir van metaal. Daarin werden gloeiende kolen gestoken en als de pijl door de lucht vloog, werden de kolen aangewakkerd. Hierdoor kon een pijl op kleine schaal brand doen ontstaan, maar een salvo van brandende pijlen zorgde voor hevige branden. Hierdoor moesten de verdedigers hun troepen opsplitsen: de branden moesten geblust worden terwijl de bestorming verder ging.

Zwaard: Aan het zwaard kunnen volgende onderdelen onderscheiden worden:

het gevest is het deel dat houvast biedt, en bestaat typisch uit: de greep, waar de hand past de pareerstang (stootplaat) is een metalen stang tussen greep en kling, dat gebruikt kan worden om het wapen van de tegenstander op te vangen. Soms is dit onderdeel schijfvormig, soms ontbreekt het. (Vindt zijn oorsprong in het enkelhandig zwaardvechten tegen schild. Zonder deze stootplaat zou een slag tegen een schild namelijk de handen van de aanvaller erg beschadigen.)

de pommel (knop) bevindt zich onderaan het gevest. Het heeft verschillende functies: het uitbalanceren van het zwaard, voorkomen dat de hand van de greep glijdt, extra houvast voor de andere hand, en soms ook als bevestiging van de kling aan het gevest. Tevens kon de pommel met behulp van bepaalde technieken gebruikt worden om klappen mee uit de delen. Is niet altijd aanwezig.

de kling is het blad (lemmet) van het zwaard, en is steeds van metaal (staal) gemaakt. de punt is het bovenste, puntige gedeelte. Sommige zwaarden die enkel worden gebruikt om te houwen, hebben geen punt. de snede is de scherpe kant van het zwaard. Dubbelzijdige zwaarden hebben een snede aan beide zijden van de kling.

de rug is bij enkelzijdige zwaarden de kant die niet scherp is.

de geul is een ondiepe uitsparing aan de zijkant en in de lengte van de kling. Het dient in de eerste plaats om gewicht te besparen, maar heeft wellicht ook een esthetische waarde. De meeste zwaarden hebben geen geul of één geul, sommige hebben er 2.

onderaan de kling, boven de pareerstang, zit soms een ongescherpt deel: het ricasso. Hier wordt vaak de stempel van de maker gezet. Bij tweehandige zwaarden is dit onderdeel soms extra groot en met leder bekleed om houvast te geven aan de andere hand.

de angel is het niet zichtbare deel onderaan de kling, dat voor de verankering in het gevest zorgt.

de schede dient om het zwaard in op te bergen als het niet gebruikt wordt. Gewoonlijk herbergt het enkel de kling van het zwaard. Het beschermt enerzijds het zwaard tegen aantasting en anderzijds de drager en omstaanders tegen accidentele verwondingen.

De regeling van het koolstofgehalte in het staal gebeurt al zeer vroeg in de geschiedenis, en kenmerkt wat vaak de overgang van 'ijzer' naar 'staal' wordt genoemd. Subtiële toevoeging van andere metalen perfectioneert de legering verder.

Door staal afwisselend plots af te koelen en weer te temperen wordt de korrelstructuur van het staal beïnvloed, en zo de hardheid van verschillende zones van de kling.

Door heterogene samenstelling van verschillende typen staal, kunnen de eigenschappen ervan gecombineerd worden: koolstof-rijk (hard) staal wordt met koolstof-arm (zacht, flexibel) staal samen gesmeed, en door het herhaaldelijk plooiën en weer plat smeden tot een meerlagige kling verwerkt (dit heet "gevouwen staal" of bij verschillende typen staal "damaststaal").

Kruisboog: Bij een eenvoudiger trekkermechanisme rust de pees in een uitsparing op de lade, en wordt door een pen die door de kolf heen loopt omhooggewipt als daar van onder op wordt gedrukt. Hierbij is de beweging van de pees minder goed voorspelbaar en slaat de pees nogal hard tegen het uiteinde van de pijl, wat de nauwkeurigheid schaadt.

De boogstaaf (of 'hoogarmen') en de kolf van een kruisboog werden vaak van een goede kwaliteit hardhout gemaakt, zoals eikenhout of hard esdoornhout. De Centraal-Europese bogen waren vaak versierd en ingelegd met andere materialen zoals ivoor en speciale houtsoorten. De boogstaaf wordt aan de kolf

bevestigd met hennetouw, linnen, of ander sterk bindmateriaal. De lade van de kruisboog is een plat gedeelte met een rechte groef waar de pijl op ligt en langs glijdt bij het afvuren.

De pees van een kruisboog wordt gemaakt van sterke vezels die weinig neiging tot rafelen hebben. Linnen, hennep en dierlijke pezen werden gebruikt. Zelfs met katoen werd met enig succes geëxperimenteerd. De dierlijke pezen bestaan uit bindweefsel afkomstig van de nek-wervelkolom van grotere dieren. Het bevredigend vastmaken van de elastisch vervormende boogstaaf aan de niet-vervormende zuil is ook een vrij lastig technisch probleem dat vaak werd opgelost door gebruik te maken van enigszins elastisch materiaal zoals dierlijke pezen en tussenliggende stukjes vervormbaar materiaal zoals leer.

De kruisboog heeft verder een trekker, zoals die later ook werd ingebouwd in geweren, musketten en andere vuurwapens. Trekkers zijn in Europa al bekend van kruisbogen uit de vroege 15e eeuw. Leonardo da Vinci ontwierp vele complexe trekkermechanismen voor kruisbogen, en kwam uiteindelijk uit op een gevoelige trekker die met zeer weinig kracht kon worden gelost.

Moderne kruisbogen (en handbogen) gebruiken soms ook een langere pees die aan beide uiteinden van de boogstaaf over een al dan niet excentrische katrol loopt, om een geringe beweging van de boogstaaf in een veel groter verplaatsingstraject van de pees om te kunnen zetten. Het type (kruis)bogen met katrollen wordt ook wel compound-boog genoemd. Een dergelijke boog werkt efficiënter omdat het katrolmechanisme hier als een soort hevel op de stuggere en hardere boogarmen werkt, waardoor meer energie op de pijl overgedragen wordt, waarbij de zware boogarm zelf minder bewegingsenergie verkrijgt. Voor de jacht zijn compound-bogen minder gunstig, omdat ze -vanwege het katrolmechanisme- iets meer lawaai maken.

Niettemin zijn moderne kruisbogen meestal veel lichter dan de loodzware grote kruisbogen uit de Middeleeuwen, met een veel geringere spankracht. Een moderne kruisboog heeft een pijlsnelheid die vergelijkbaar is met die van een moderne composiet-handboog.

Een moderne kruisboogbout

De pijlen worden soms bouten of schichten genoemd. Vroeger verschilden ze sterk van gewone pijlen, waren korter en hadden andere aerodynamische eigenschappen dan handboogpijlen. Het is voor de reproduceerbaarheid van de prestaties op een bepaalde boog belangrijk dat de gebruikte kruisboogpijlen even zwaar zijn. Dan wordt het consistente prestatieniveau mogelijk waardoor de kruisboog zich een plaats heeft verworven in het middeleeuwse oorlogsarsenaal.

Kruisboogpijlen zijn lichter dan handboogpijlen en moeten worden gelakt om opname van vocht te verhinderen wat hun eigenschappen zou veranderen. Ze hebben meestal ook maar 2 of zelfs geen veren per pijl in plaats van de drie van handboogpijlen. Hierdoor zitten ze het mechaniek van de boog niet in de weg bij het afvuren en hebben ze minder luchtweerstand. Pijlen van moderne jachtkruisbogen lijken weer veel meer op de pijlen van handboogschutters, al blijven ze iets korter.

Claymore: De term claymore, van het Schots-Gaelisch claidheamh mòr, 'groot zwaard'[1]) verwijst naar twee verschillende types Schotse zwaarden, die met beide handen worden gebruikt.

Oorspronkelijk verwijst het naar een zwaard met twee snijkanten en een gekruist heft, waarvan de uiteinden meestal neerwaarts wezen. Het werd gebruikt door de Schotse hooglanders.

Sinds de 16e eeuw wordt de naam ook gebruikt voor een enkelzijdig ceremoniezwaard dat gebruikt werd door de Highland regiments van het British Army.

Het zwaard staat ook sinds het jaar 2000 symbool voor het dispuut HPH Claymore. Dit omdat de oprichter, William Wallace, een dergelijk zwaard hanteerde en vanwege de Schotse oorsprong van de leden.

Dolk: Een dolk is een tweesnijdend mes, dat mensen vroeger vaak bij zich droegen om zichzelf te beschermen. De dolk werd bij de maaltijd ook gebruikt om het eten te snijden. Het gebruik van een dolk aan tafel kwam ten einde doordat de Franse Kardinaal Richelieu het verbod op het tafelmessen invoerde. Bij de dolk ligt de punt van het lemmet in het verlengde van de as van het heft. Het lemmet is dus symmetrisch, in tegenstelling tot een dolkmes. Het wapen wordt gebruikt om te steken, stoten, of als secundair verdedigingswapen in man-tot-mangevechten. Het is een wapen dat tegenwoordig nog maar zelden gebruikt wordt.

Evenals de strijdbijl is de dolk ontwikkeld uit prehistorisch gereedschap. Oorspronkelijk werden dolken gemaakt van vuursteen, ivoor of bot. Ze zijn in gebruik als wapen sinds de vroegste perioden van de menselijke beschaving. De eerste dolken verschijnen in de bronstijd, in het derde millennium voor onze jaartelling. Het zwaard is ontwikkeld uit grote dolken, omdat een dolk een te klein bereik had om effectief te zijn tegen bijlen, speren en goedendags.

Dolken vervullen in diverse culturen een symbolische functie, bijvoorbeeld de Kirpan uit het sikhisme die de drager moet herinneren te strijden voor rechtvaardigheid en tegen onderdrukking.

Strijdvlegel: De strijdvlegel is een middeleeuws wapentype bestaande uit een schacht met aan het uiteinde een ketting. Het uiteinde van de ketting is over het algemeen verzwaard met een korte metalen staf of een metalen bol, die vaak nog voorzien is van metalen punten. De kenmerkende eigenschap van de strijdvlegel is dat die een tegenstander kan raken die zich verdedigt met een schild.

Over de geschiedenis van de strijdvlegels is weinig bekend. Hun ontstaan wordt wel geplaatst tijdens de kruistochten. Maar ze kunnen ook wel ontstaan zijn als wapen in de middeleeuwen of zelfs de Romeinse tijd. Het is zelfs niet duidelijk of ze werkelijk ontwikkeld zijn uit dorsvlegels, of alleen "vlegel" genoemd worden vanwege een overeenkomst in bouw.

Strijdvlegels verschillen onderling sterk. De meest voorkomende strijdvlegels hebben een korte steel en een lange ketting, zoals nodig in een man tegen man gevecht tegen een schilddrager.[1] Maar er zijn ook veel lamsachtige, tweehandige exemplaren bekend, soms wel manshoog, die geschikt zijn om over een schildmuur te reiken.

De strijdvlegel wordt vaak foutief morgenster of goedendag genoemd.

Hellebaard: Veel middeleeuwse wapens (bijl, zwaard, dolk) reikten niet hoog genoeg om een ernstige bedreiging voor een man te paard te vormen. Al in de dertiende eeuw worden stokwapens opgenomen in de algemene bewapening der voetsoldaten. Onder stokwapens worden de op lange houten stokken of schachten gemonteerde wapens verstaan, die hoofdzakelijk om te houwen worden gebruikt. Maar steken kan men er ook mee. Het bekendste stokwapen is de hellebaard. In de dertiende eeuw wordt gestreefd naar een gecombineerd houw- en stootwapen. Aanvankelijk is de strijdbijl nog in de hellebaard te herkennen. In de veertiende eeuw wordt een sterke haak aan de rugzijde geplaatst die er onder andere voor dient om ruiters van hun paard te trekken of hun wapenrustingen te doorboren. Hierdoor werden de voetsoldaten tot geduchte en in vele gevallen zelfs superieure tegenstanders van de ruiters. Bekend is de Guldensporenslag (1302) waarbij een Vlaams 'volksleger' bestaande uit voetvolk maar bewapend met hellebaarden een Frans ridderleger versloeg door hen met de hellebaarden van hun paarden te trekken en vervolgens af te slachten.

Dat de hellebaard een verschrikkelijk wapen is, blijkt wel uit beschrijvingen die melden dat "ros unde man diu beide" worden doorkliefd. De verwondingen van dit wapen zijn erg groot doordat een goed geofende infanterist bij een flinke zwaai met de lange stok een behoorlijke kinetische energie opbouwt. Bij een treffen met bv. de bijzijde zal deze vaak dwars door een harnas heengaan.

Strijdhamer: Een oorspronkelijk houten stok met een grote vierkant blok hout erop. Later werd de houten kop vervangen door een ijzeren en zelfs nog later kwamen er spijkers op de kop te zitten. Deze laatste was een voorloper van de Morgenster.

Speer: Een speer stamt uit de vroege prehistorie. In principe is het een stok met een punt eraan. Een kleinere versie ervan is de strijdvlegel. Later werd de tot toen veel gebruikte houten punt vervangen door een ijzeren punt. Dit gebeurde al duizenden jaren geleden. In de middeleeuwen werd de speer aangepast. Onder de punt was een harpoen constructie gemaakt, net als bij de Romeinse pilum. Zo kon de speer veel meer schade maken en was deze niet goed uit een schild te verwijderen.

Langboog: Ook wel Longbow genoemd. Een langboog is een handboog waarmee de Engelse legers in de Honderdjarige Oorlog veel overwinningen op de Fransen hebben behaald.

De Engelsen leerden dit gevechtswapen kennen in hun strijd tegen de Keltische bewoners van Wales, die dankzij dit wapen de Engelsen vele eeuwen buiten de deur hebben weten te houden. Wat het aantal ridders betreft, konden de Engelse legers zich in de 14e en 15e eeuw volstrekt niet meten met de Fransen, maar ze maakten dat meer dan goed door de inzet van goed getrainde boogschutters. De longbow, die manshoog was en veel kracht vereiste bij het spannen, kon wel 300 meter ver schieten en deed qua penetratievermogen weinig onder voor de kruisboog, maar een geofend longbowschutter kon er veel meer schoten per minuut mee afvuren. De pijlen van beide wapens waren in staat om een harnas te doorboren.

De longbow was minstens zo effectief als de eerste vuurwapens, de haakbussen en musketten. Toch werd de handboog meer en meer naar de achtergrond gedrongen. De reden was dat een soldaat in een paar dagen kon leren goed overweg te gaan met een haakbus, musket of kruisboog, terwijl het hanteren van de longbow vele jaren training kostte.

Langzwaard: Het slagzwaard is een groot zwaard, met een breed lemmet en een langer handvat, waardoor twee handen het royaal kunnen vasthouden.

Het heeft soms versierde vormen aan de bovenkant van het zwaard, tegen het gevest. Soms zijn er versierde weerhaken aan beide zijden van het brede lemmet, om dodelijke stoten mee uit te delen. Het is groter dan het gewone zwaard dat met één hand kon gehanteerd worden, en bruikbaar is in een gevecht in combinatie met een schild. De Romeinen hadden een kort, ongeveer één meter lang, maar gemakkelijk hanteerbaar zwaard. Later werden de zwaarden langer, maar ook zwaarder.

De slagzwaarden kwamen in gebruik tussen de 14e en 16e eeuw. Een ridder te paard kon zo'n slagzwaard moeilijk hanteren tijdens het berijden. Door de zwaarte van het slagzwaard zou hij zijn evenwicht kunnen verliezen tijdens de strijd. Daarom werd het gehanteerd door de ridders en soldaten te voet. Zij hadden geen schild, omdat ze hun beide handen nodig voor hun grote zwaard. Er kon onmogelijk mee geschermd als met een gewoon zwaard, of later de degen, floret of sabel. Met het slagzwaard kon men, het woord zegt het zelf, kappen en zware slagen uitdelen. Een ridder te voet met zo'n wapen was moeilijk te benaderen met gewone handwapens. De ridder zwaaide het zware zwaard in het rond. Men kon hem onverhoeds uitschakelen met pijlen, lansen of een aanval in de rug. Het is meermaals gebeurd dat een ridder of soldaat met zo'n slagzwaard, iemand in de schouder hakte tot zijn middenrif.

De kracht die ervan uitging was enorm. Geen harnas of kuras was tegen deze slagen bestand. Het slagzwaard werd ook door de beulen gebruikt. De graven Egmont en Horne, Anna Boleyn en Catharina Howard zijn met een slagzwaard geëxecuteerd. Frans Anneessens werd op 19 september 1719 op de Grote Markt van Brussel onthoofd met het slagzwaard onder het Oostenrijks bewind. Een slagzwaard kon wel tot schouderhoogte van een man reiken, ongeveer 1,60 meter met een gewicht van 4 à 5 kilo. Het slagzwaard van Grote Pier woog 6 kilo en was 2,15 meter lang.

Goedendag: "Goedendag" is niet afgeleid van het "hallo" zeggen tegen elkaar maar van de dolk, "Dagger" in het Engels. "Goeden" werd geassocieerd met "good".

De goedendag was een eenvoudig en goedkoop maar geducht wapen, dat vooral in de 13e en 14e eeuw gebruikt werd. Het werd vooral bekend in de Guldensporenslag, waar het uiterst effectief bleek tegen chargerende ruiters.

Het wapen was een circa anderhalve meter lange boomstam van 5 cm diameter, die aan het uiteinde dikker uitliep en bovenaan voorzien was van een stalen punt. Het wapen kon op twee manieren gebruikt worden: als slagwapen (knots) of als steekwapen. Het was stevig genoeg om een aanval van een gepantserde ruiter te stoppen. Tijdens de Guldensporenslag werd een strijder met een goedendag naast een wapenbroeder met een speer ingezet. De speervechter probeerde het paard ten val te brengen, terwijl de man met de goedendag de aanval van de ruiter stopte. Deze methode bleek goed te werken.

Uiteindelijk ontwikkelden men nieuwe wapens die de goedendag overtroffen. In de vijftiende eeuw was het wapen in onbruik geraakt.

Morgenster: De morgenster was een strijdknops met metalen punten. Deze punten konden op twee manieren aangebracht worden: ofwel was de hele schacht van hout en werden er ijzeren punten doorheen geslagen, ofwel was de top van de schacht gemaakt uit, of omwikkeld met, een metalen huls waarin de punten vast zaten. De knop van een morgenster was over het algemeen smaller dan die van een zware strijdknops, maar de punten maakten het een geducht wapen. Ook de top van de schacht liep veelal in een punt uit, zodat de morgenster ook als stootwapen gebruikt kon worden.

Soms wordt gezegd dat de naam "morgenster" recenter is dan de ontwikkeling van het wapen. Dat dit niet zo is, wordt duidelijk wanneer men de ontwikkeling van dit wapen bekijkt:

In de Middeleeuwen mochten priesters en monniken geen wapens gebruiken, want in de Bijbel staat: "Want wie naar het zwaard grijpt, zal door het zwaard omkomen" (o.a. Matteüs 26:52[1]). Op deze bijbelse richtlijn werd een uitvlucht verzonnen: men ontwierp een kerkattribuut, de ster van Betlehem, dat ook als wapen gebruikt kon worden. In naam bleef het een voorstelling van een ster, dus geen wapen, met het gevolg dat een monnik of priester dit object wel mocht gebruiken om in de strijd iemand te doden.

De morgenster wordt vaak foutief 'goedendag' genoemd, terwijl de goedendag eigenlijk een stok met een stalen punt is. Ook wordt de morgenster vaak verward met de strijdvllegel, die een ketting heeft tussen de gepinde bol en de stok.

Schild: Het wapenschild in de heraldiek is oorspronkelijk het schild dat men in het verleden gebruikte als bescherming tegen pijlen, speren e.d. In de heraldische schildvormen komen er ook voor met een halfronde insnijding opzij, waarin een kon rusten. De eerste schilden waren van hout en later van ijzer of zelfs van staal. Vaak werd het wapen van de heer op het schild gezet. Er waren ronde, vierkante, driehoekige en balkvormige schilden.

Piek: Een piek is een dunne stok met aan het uiteinde een metalen punt, speciaal bedoeld om een aanval door cavalerie af te slaan. Het is een wapen dat in de late middeleeuwen en vroegmoderne tijd door infanteristen (zogenaamde piekeniers) werd gebruikt. De piek werd schuin op de grond geplaatst in de richting van de vijand, om deze tegen te houden. De ruiter moest dan uitwijken om zijn paard niet te verwonden.

In tegenstelling tot de goedendag was de piek ongeschikt als slagwapen. Hij was wel lichter om te hanteren. Tijdens de Guldensporenslag vochten de soldaten zij aan zij, met beide wapens.

De piek was ook een geducht wapen van de bereden Kozakken waarmee slachtoffers gespiest werden.

Zeis: Een zeis is een landbouwwerktuig dat kan worden beschouwd als een verdere ontwikkeling van de sikkel. Een tussenvorm is de zicht. Een zeis bestaat uit een lang gebogen mes, aan de binnenbocht scherp, met een scherpe punt, bevestigd aan een steel met soms 1 maar meestal 2 handvatten. De zeis wordt gebruikt door met een snelle zwaaiende beweging lang gras of graan te maaien zonder dat de maaier zich daarvoor hoeft te bukken.